

УДК 711.582

О. О. Поперечна,
*аспірантка кафедри ДАС,
Київського національного університету будівництва і архітектури*

НОВІ ПІДХОДИ ДО УЧБОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація: обґрунтована необхідність доповнення завдання на учбове проектування житлової групи для студентів 3-ого курсу шляхом внесення переліку установ культурно-побутового обслуговування (КПО) відповідно до специфічних потреб представників соціальних груп, на яких вони орієнтовані.

Ключові слова: соціальна група, соціально орієнтоване житлове утворення.

Актуальність проблеми проектування житла для конкретної цільової аудиторії – соціальної групи, пов'язана з необхідністю урахування потреб, особливості проведення дозвілля, образу життя, професійних даних окремих груп населення.

Критерії формування житлової групи вивчали: Авдотьїн Л. Н., Бархин М. Г., Крашенінников А. В., Лисиціан М. В.

Студентів архітектурних факультетів вищих навчальних закладів багато десятиліть навчали проектувати житла для середньостатистичного мешканця. Це призводить до того, що основна увага приділяється «об'єкту проектування» (будівлі, комплексу), та не враховується конкретна цільова аудиторія, яка мала б там мешкати. Це може бути пов'язане з відсутністю методології проектування тематичних, соціально орієнтованих житлових утворень.

Пропонується змінити програму навчання шляхом корегування існуючої програми та розширення переліку вихідних умов, на які має звертати увагу студент при проектуванні. До цього переліку необхідно внести вибір однієї чи декількох соціальних груп, які потребують індивідуального вирішення житлового середовища, визначення їх особливостей, обґрунтування процентного співвідношення будинків різного типу (багатопверхових, блокованих та індивідуальних будинків), визначення додаткових приміщень та ділянок для установ КПО, організація зон соціально-культурної взаємодії (простору для неформального спілкування) відповідно до специфічних потреб мешканців.

Вивчення демографічної структури, врахування пріоритетів у взаємодіях, відносинах, особливостях проведення дозвілля, образу життя та поведінки мешканців покликано поглибити розуміння студентами проблем проектування

житла. Розробка житлового середовища з урахуванням соціальних процесів, національних, побутових та культурних традицій, укладу життя розширить коло учбових задач, що традиційно вирішувалися при проектуванні житлової групи. Завдання сприятиме приділенню уваги вирішення етичних проблем у навчальному процесі та зацікавить студентів.

Шляхом анкетування та аналізу аналогів було виокремлено три підходи до виділення соціальних груп, які потребують соціально орієнтованого житлового середовища: за професією та інтересами (хобі), за віковою та демографічною структурою та за укладом життя (табл. 1). Студент має обрати, на яку з указаних соціальних груп буде орієнтований проект. Виходячи з образу життя і специфічних потреб представників кожної з груп формується культурно-побутове обслуговування, додаткові приміщення для саморозвитку, майданчики для відпочинку тощо.

Таблиця 1.

ЗА ІНТЕРЕСАМИ ТА ХОБІ	ЗА ВІКОВИМИ ТА ДЕМОГРАФІЧНИМИ СКЛАДОВИМИ	ЗА УКЛАДОМ ЖИТТЯ
ЛЮДИ ТВОРЧИХ ПРОФЕСІЙ (МУЗИКАНТИ, ХУДОЖНИКИ, АРХІТЕКТОРИ, ФОТОГРАФИ, ТАНЦОРИ)	СТУДЕНТИ	БУДИНКИ-ІНТЕРНАТИ СІМЕЙНОГО ТИПУ
ЛЮДИ, ЯКІ ЦІКАВЛЯТЬСЯ С/Г. (САДІВНИЦТВО, КВІТНИКАРСТВО, АЕРОПОНІКА, ГІДРОПОНІКА)	ЛЮДИ ПОХИЛОГО ВІКУ	РОДИННЕ ЖИТЛО З ДЕКІЛЬКОХ ПОКОЛІНЬ
ЛЮДИ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	БАГАТОДІТНІ СІМ'Ї	РЕЛІГІОЗНІ СПІЛЬНОТИ
НАУКОВЦІ	МОЛОДІЖНІ СІМ'Ї	ЕКО-СПІЛЬНОТИ
НАРОДНІ МАЙСТРИ	МАЛОМОБІЛЬНІ ГРУПИ	ЕТНІЧНІ СПІЛЬНОТИ

Характер проведення дозвілля, образ життя, традиції, релігійні уподобання соціальної групи будуть впливати та функціонально-планувальне рішення, об'ємно-просторову структуру житлової групи, вирішення фасадів, розміщення рекреації, співвідношення персонального і громадського простору. Наприклад, люди які проживають в екопоселенні оберуть індивідуальне житло, чи квартири з виходом на ділянку або пентхауси з можливістю висаджувати рослини в теплицях чи на власних городах, в їхніх житлових групах транспорт буде винесений по периметру забудови чи «схований» в підземний паркінг. Для студентів, навпаки, буде характерне середовище з явним переважанням громадського простору, багатоповерхове багатоквартирне житло з великою кількістю зон соціально-культурної взаємодії, спортивними майданчиками тощо.

Студент проводить анкетування представників обраної соціальної групи, таким чином він отримує додаткові показники, які потрібно враховувати при проектуванні. Це – вагомість однорідного етнічного середовища, вікова, економічна однорідність, релігійні переконання мешканців, переважаючий тип житла (від садибного до багатоквартирного); характер взаємодії з сусідами.

Різні соціальні групи потребують різних підходів до вирішення житлового середовища. Деякі соціальні групи потребують ізоляції (закритої системи обслуговування, закритого типу прибудинкового простору). Причиною закритого житлового середовища може бути добровільна ізоляція соціальної групи від іншого світу (релігійні спільноти) чи, навпаки, суспільство само ізолюється від цієї групи (сексменшинства, пенеціарні заклади тощо). Для інших соціальних груп, наприклад, маломобільних чи людей похилого віку необхідне обов'язкове поєднання з іншими соціальними групами (молоддю, дітьми, людьми із стандартними фізичними можливостями). Житлова група, де вони проживатимуть, має бути відкритою для інших мешканців.

Слід зауважити, що вибір мешканців житлової групи не обмежується лише однією соціальною групою. Соціально орієнтоване житло повинне мати той необхідний мінімум, який передбачений ДБН та СНІП, а також включати додатковий набір приміщень, обладнання, майданчиків, які необхідні для задоволення специфічних потреб відповідної соціальної групи.

Далі проаналізувавши ділянку забудови, необхідно визначити та обґрунтувати кількість будинків різної поверховості, розрахувати необхідну кількість квартир різних типів, визначити перелік закладів культурно-побутового обслуговування, виконати функціональне зонування території житлової групи, запропонувати об'ємно-просторове рішення забудови та розробити благоустрій і озеленення території житлової групи як частини мікрорайону.

Такий проект був впроваджений кафедрою дизайну архітектурного середовища на 3-му курсі. Ділянка для проектування обрана в м. Київ неподалік від набережної Дніпра між вулицею Оболонська набережна та проспектом героїв Сталінграду. Студентів зацікавила нова тематика завдання, вони активно включались в роботу над проектом, шукали необхідну інформацію про обрану соціальну групу.

Наприклад, проект соціально орієнтованого житлового утворення для байкерів (Довженко Д.), в якому основна цільова аудиторія – молоді сім'ї та одинокі люди. Прибудинкова територія запроектована в двох рівнях: перший рівень розроблений спеціально для пересування на мотоциклах та містить зону для їх зберігання і обслуговування, другий – це рекреаційна та пішохідна зона. Блоковані та індивідуальні будинки на першому рівні представлені у вигляді

індивідуальних гаражів з влаштуванням ліфтів та підйомників на другий рівень, де безпосередньо розміщується житло та вихід до рекреації. Оскільки байкери є творчими особистостями, проектом передбачені репетиційні зали для музикантів, а вздовж набережної міститься сцена та парк з амфітеатром для культурних заходів (рис. 1).

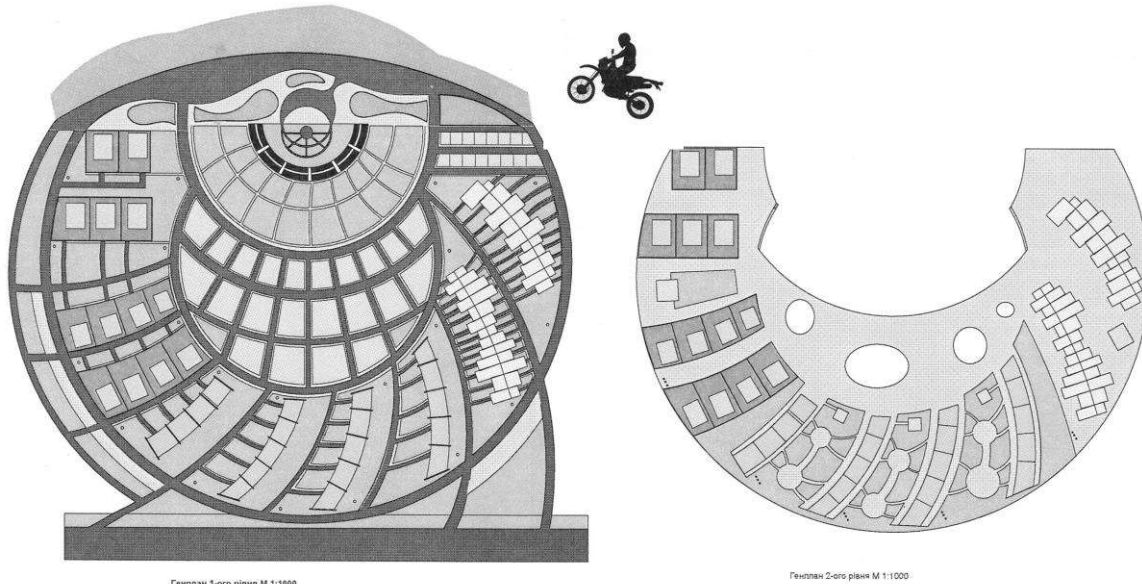


Рис 1. Проект соціально орієнтованої житлової групи для байкерів (ст. Довженко Д.)

Проект соціально орієнтованого житлового утворення для еко-спільнот. Цільова група – люди, які орієнтовані на здоровий спосіб життя, якісне харчування, проживання в будинках, зроблених з екологічних матеріалів. Концепція проекту – створення універсального близького до природи, гуманного архітектурно-просторового середовища з використанням перетікаючих та взаємопроникних просторів, екологічних матеріалів. Форма клітини рослини втілена в ідеї житлової групи. Будинки, сади, водойми, пішохідні доріжки включаються в природній ландшафт. Прибудинкові території та майданчики звільнені від транспортного руху. Рекреаційні зони знаходяться не лише на рівні землі, але й на експлуатованих дахах будівель. Багатоповерхове житло більш бюджетне, але рівень комфорту та розміри прибудинкової території дозволять людям почуватися комфортно; блокувані житлові будинки дозволяють оселятися поруч різним поколінням однієї родини; індивідуальне (власне як і блокуване) розраховане на людей, що хочуть мати власну присадибну ділянку. Розвинена мережа фізкультурно-оздоровчих закладів, магазини здорово харчування, зони релаксації, вегетаріанський ресторан, центр фізичного відновлення, спа-центр має на меті задовольнити усі потреби мешканців даної житлової групи (рис. 2).

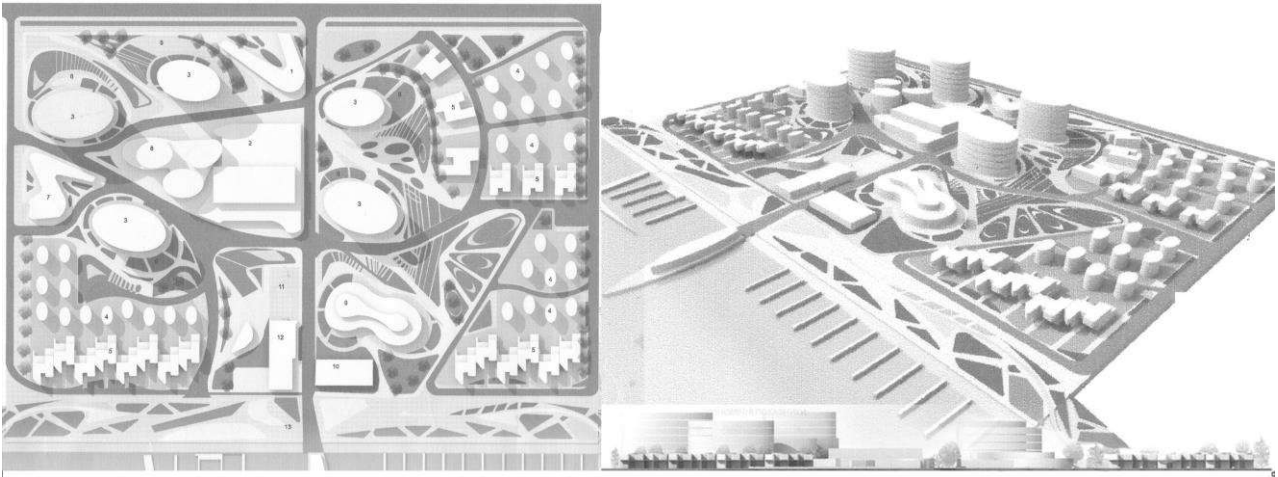


Рис. 2. Проект соціально орієнтованої житлової групи для еко-спільноти (ст. Хоха М.)

Проект соціально орієнтованого житлового утворення для студентів (Денисенко Д.). Житлова зона представлена багатоповерховим житлом, яке складається з квартир-студій, де можуть проживати 1-2 студенти, блокованими будинками для сімейних пар та індивідуальними житловими будинками для сімей з дітьми. В житловій групі розміщуються навчальні зони (бібліотеки, наукові лабораторії, арт-студії, гуртки), зона культурно-побутового обслуговування (кафетерії, інтернет-кафе, їдальні, зали для соціальних заходів, магазини, дитячий садок, спортивні об'єкти). Житлова група умовно ділиться на три рівня: в підземному рівні – паркінг, магазини; на рівні землі – КПО, рекреація, організований транспортний рух; на рівні платформи та вище – безпосередньо житло та майданчики для відпочинку. Основна цільова аудиторія – це молоді люди чи сім'ї, які активні та енергійні, тому важливо їх забезпечити необхідною інфраструктурою для їх самовираження, розвитку професійних навиків, зростання особистості та психологічного розвантаження. Проектом передбачено широкий вибір майданчиків для активного відпочинку та камерних просторів для спілкування, сполучення різних корпусів по вертикалі та горизонталі для створення мобільності молодих мешканців (рис. 3).

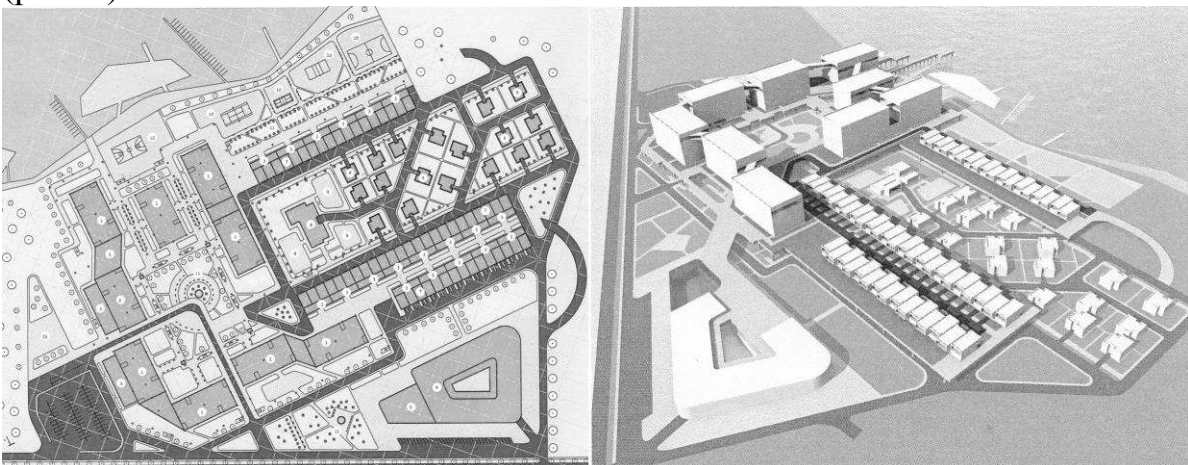


Рис. 3. Проект соціально орієнтованої житлової групи для студентів (ст. Денисенко Д.)

В проекті соціально орієнтованого житлового утворення для студентів, виконаного ст. Григурко С., передбачено зведення багатоповерхового житла коридорного типу та блокованих будинків, які згруповані і взаємопов'язані між собою системою горизонтальних на вертикальних комунікацій, що створює «безбар'єрний простір» для спілкування. Індивідуальні будинки для викладачів та молодих сімей зосередженні у відокремленій частині району і мають свій в'їзд на територію. Майданчики для відпочинку дорослих та дітей, спортивні майданчики розташовані з боку міста і можуть використовуватись мешканцями прилеглих районів. Центр житлової групи у формі кола навмисно не забудований і являє собою зону відпочинку – сквер з амфітеатром. Коло символізує єдність і запрошує студентів спілкуватись і проводити час разом, а так як це студенти творчих професій, амфітеатр надає їм можливість влаштовувати концерти і вистави. Крім того, передбачено два критих павільйони з гнучкою планувальною структурою для розміщення там майстерень, гуртків та творчих спілок (рис. 4).

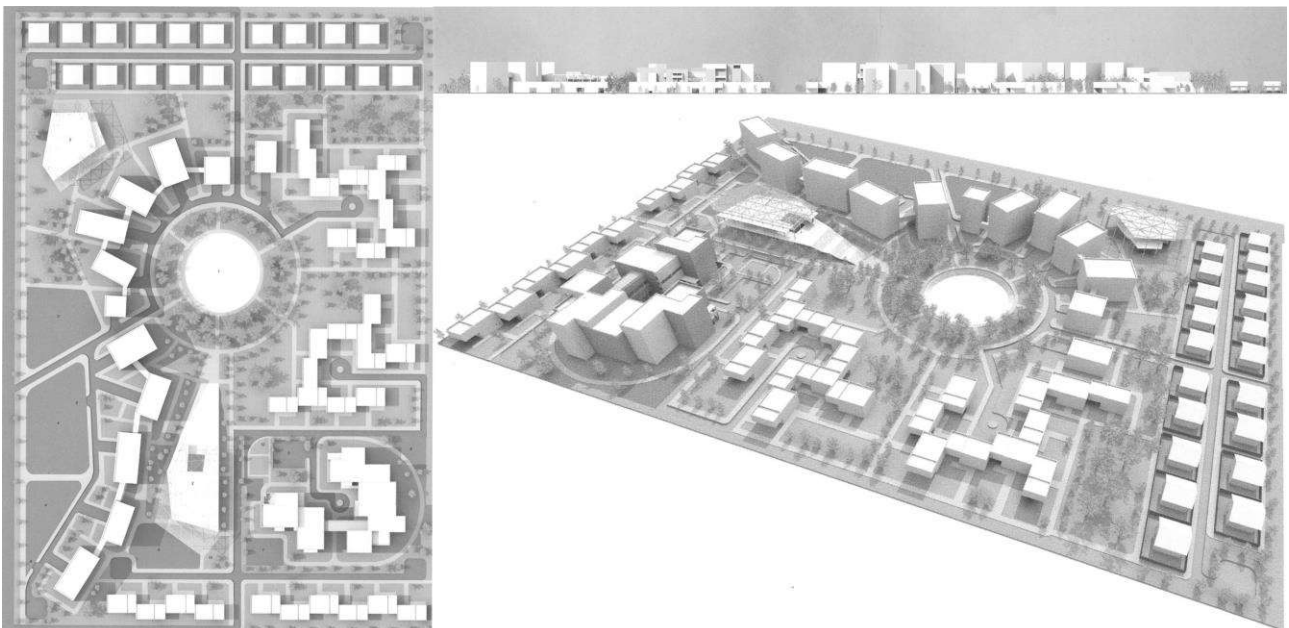


Рис. 4. Проект соціально орієнтованої житлової групи для студентів (ст. Григурко С.)

Проектування соціально орієнтованих житлових утворень спонукає мислити нестандартно, вимагає від студента індивідуального підходу до проектування. Це не тільки розширить кругозір студента, а й позитивно вплине на формування системного підходу до проектування житлового середовища, зростанню обґрунтованості проектно-художніх рішень і, як наслідок, на підвищення якісного рівня учбових проектів.

В дослідженні виокремлено три підходи до вирішення соціальних груп (за професією та інтересами, за віковою та демографічною структурою та за

укладом життя), запропонована методика викладання соціально орієнтованої житлової групи студентам 3-ого курсу, представлені приклади вирішення таких житлових груп.

Наступні дослідження планується присвятити детальнішому розгляду типології мешканців соціально орієнтованого житлового середовища, характерних особливостей їх життєдіяльності, а також їх специфічних вимог до середовища проживання.

Список використаної літератури:

1. Крашенинников А. В. Жилые кварталы / Учебное пособие для вузов / А. В. Крашенинников. – М.: Высшая школа, 1988р. – 87с.: ил.
2. Лисициан М. В. Архитектурное проектирование жилых зданий / М. В. Лисициан, В. Л. Пашковский, З. В. Петунина и др.; Под ред. М. В. Лисициана, Е. С. Пронина. – М.: Архитектура-С, 2006. – 488с.: ил.
3. Поперечна О. О. Проектування соціально орієнтованого житлового середовища як черговий крок розвитку житлової забудови сучасних міст / О. О. Поперечна // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наукового-технічний збірник. – 2011. – Вип. 30.
4. Архітектурне проектування соціально орієнтованого житлового середовища: завдання та методичні рекомендації до виконання курсового проекту для студентів 3 курсу архітектурного факультету напряму 1201 – «Архітектура» спеціальності 7.120105 «Дизайн архітектурного середовища» / Уклад.: О. О. Поперечна, О. С. Зінов'єва. – К.: КНУБА, 2012. – 16 с.

Аннотация

Обоснована необхідність доповнення задачі на учебное проектирование жилой группы для студентов 3-го курса путем внесения перечня учреждений культурно-бытового обслуживания (КБО) согласно специфическим потребностям представителей социальных групп, на которых они ориентированы.

Ключевые слова: социальная группа, социально ориентированное жилое образование.

Annotation

Necessity of educational design task's addition for housing project at the 3-rd course by adding of extra infrastructure elements according to specific needs of certain social groups has been grounded.

Keywords: social group, thematic residential formation.